

29.09.2026

Aleksandra Kuczyńska-Zonik

Stanowisko państw bałtyckich podczas 81. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku

słowa kluczowe: ONZ, Litwa, Łotwa, Estonia, bezpieczeństwo

Podczas odbywającej się w dniach 22-28 września 2026 r. debaty generalnej 81. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ (ZO ONZ) w Nowym Jorku światowi przywódcy dyskutowali o pokoju i bezpieczeństwie, zrównoważonym rozwoju oraz wyzwaniach współczesnego świata. Państwa bałtyckie reprezentowali prezydenci Litwy (Gitanas Nausėda), Łotwy (Edgars Rinkēvičs) oraz Estonii (Alar Karis), a także ministrowie spraw zagranicznych (odpowiednio Kęstutis Budrys, Baiba Braže i Margus Tsahkna). Ich agenda obejmowała wzmocnienie bezpieczeństwa i porządku międzynarodowego poprzez podkreślenie odpowiedzialności Rosji za międzynarodowe zbrodnie popełnione na Ukrainie oraz zainicjowanie reformy ONZ.

Sesja ONZ była także okazją do spotkania prezydentów państw bałtyckich i Polski z sekretarzem generalnym ONZ António Guterresem (wydarzenie odbyło się na zaproszenie G. Nausėdy), podczas którego omawiano kwestie bezpieczeństwa regionalnego, wsparcie dla Ukrainy, sytuację na Bliskim Wschodzie, regulacje dotyczące sztucznej inteligencji (zob. „[Komentarze IEŚ](#)”, nr 1704), a także potrzebę wdrożenia reformy ONZ. Prezydent Łotwy zwrócił uwagę na powtarzające się ataki hybrydowe Rosji na państwa bałtyckie oraz inne państwa wspierające Ukrainę. Przywódcy omówili możliwości wzmocnienia regionalnej obrony powietrznej, w tym wspólne ćwiczenia, zintegrowany system wczesnego ostrzegania i skoordynowane działania państw regionu.

Komentarz

1. Obecność w organach ONZ oraz udział w posiedzeniach plenarnych i debatach na forum ONZ pozwalają małym państwom, takim jak Litwa, Łotwa i Estonia, kształtować politykę bezpieczeństwa regionalnego i globalnego, zwiększając prestiż i międzynarodową pozycję państwa, a także jego widoczność na arenie międzynarodowej. Od 1 stycznia 2026 r. Łotwa zasiada w Radzie Bezpieczeństwa ONZ (RB ONZ) jako niestały członek (obok Danii, Grecji, Panamy, Kolumbii, Bahrajnu, Pakistanu, Liberii, Somalii i Demokratycznej Republiki Konga), a w listopadzie 2026 r. obejmie w tym organie przewodnictwo („[Komentarze IEŚ](#)”, nr 1374). Z kolei Estonia jest członkiem Rady Praw Człowieka ONZ (UNHRC) w latach 2026-2028, a do jej priorytetów należą ochrona i promocja praw dziecka, wzmocnianie praw cyfrowych oraz wolność mediów¹.

¹ Estonia była niestałym członkiem RB ONZ w latach 2020-2022, zob. „[Komentarze IEŚ](#)”, nr 105.

2. Wśród tematów podejmowanych przez państwa bałtyckie podczas tegorocznej sesji ZO ONZ znalazły się:

- **Kwestia Krymu.** Prezydent Gitanas Nausėda zaapelował do społeczności międzynarodowej o podjęcie konkretnych działań mających na celu zapobieżenie normalizacji okupacji półwyspu przez Rosję. Odnosił się również do niedawnej rezolucji ZO ONZ w sprawie nowej mapy politycznej świata („[Komentarze IEŚ](#)”, nr 1701), wyjaśniając, że Litwa popiera działania na rzecz dokładniejszego i sprawiedliwszego kartograficznego przedstawienia świata, jednak mapy muszą być tworzone zgodnie z prawem międzynarodowym oraz z poszanowaniem suwerenności państw, ich integralności terytorialnej i uznanych granic. Wezwał także do wzmocnienia międzynarodowego monitorowania i dokumentowania naruszeń praw człowieka, represji politycznych i militaryzacji Krymu.
- **Bezpieczeństwo w Europie Środkowo-Wschodniej i na Bliskim Wschodzie.** W ocenie państw bałtyckich Rosja pozostaje głównym długoterminowym zagrożeniem dla bezpieczeństwa europejskiego i transatlantyckiego. Sytuacja jest tym bardziej problematyczna, że status Rosji jako stałego członka RB ONZ wiąże się ze szczególną odpowiedzialnością za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Alar Karis podkreślił potrzebę wsparcia Ukrainy, przypominając, że Estonia będzie gospodarzem Konferencji na temat odbudowy Ukrainy w 2027 r. Prezydenci Litwy, Łotwy i Estonii wezwali także do zwiększenia nacisków na Rosję poprzez przyjęcie ostrzejszych sankcji, izolację dyplomatyczną i powołanie specjalnego trybunału w celu rozliczenia zbrodni popełnionych przez Rosję.

Edgars Rinkēvičs przypomniał o konieczności doprowadzenia do trwałego i sprawiedliwego pokoju na Bliskim Wschodzie, wskazując na możliwość rozwiązania dwupaństwowego opartego na porządku i prawie międzynarodowym. Alar Karis również zaapelował o przestrzeganie międzynarodowego prawa humanitarne oraz o bezpieczny, szybki i nieograniczony dostęp do pomocy humanitarnej dla potrzebujących (zob. „[Komentarze IEŚ](#)”, nr 1414).

- **Przyszłość ONZ.** Szefowie Litwy, Łotwy i Estonii w swoich przemówieniach zwrócili uwagę, że pomimo globalnego charakteru i istotnej roli w promowaniu pokoju na świecie, z powodu wewnętrznych sporów ONZ nie zawsze jest w stanie wypełniać swoich funkcji. Negatywnie odnieśli się do ograniczonej zdolności RB ONZ do podejmowania terminowych i zdecydowanych decyzji wobec kryzysów zagrażających porządkowi globalnemu (m.in. w Ukrainie, Sudanie i Mjanmie). W ich ocenie stosowanie weta lub groźba jego użycia nadal utrudniają pracę Rady i paraliżują jej wysiłki na rzecz podjęcia konstruktywnych działań. Prezydent Łotwy opowiedział się za szerszą i bardziej sprawiedliwą reprezentacją w RB ONZ i zaznaczył, że instytucja została powołana w celu wspierania pokoju na świecie, jednak obecnie jej stały członek, Rosja, osłabia międzynarodowy porządek oparty na zasadach. Ponadto Edgars Rinkēvičs wyraził poparcie dla inicjatywy reformy ONZ „UN80” zaproponowanej przez obecnego sekretarza generalnego ONZ, której celem jest zarówno zwiększenie efektywności finansowej, jak i skuteczności podejmowania decyzji. Podobnie, w opinii przywódcy Estonii, stali członkowie RB ONZ powinni powstrzymać się od korzystania z prawa weta w przypadku rezolucji dotyczących masowych okrucieństw² lub wstrzymać się od głosu, jeśli są stroną konfliktu.

² Inicjatywa Francji i Meksyku z 2015 r. dotyczyła dobrowolnego ograniczenia w korzystaniu z prawa weta w przypadkach masowych okrucieństw. Propozycja ta nie zmierzała do zniesienia weta, lecz do jego regulacji w przypadkach takich jak ludobójstwo, zbrodnie przeciwko ludzkości i poważne zbrodnie wojenne, <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/the-ministry-in-action/action-for-peace-and-respect-for-human-rights/france-and-the-united-nations/why-france-wishes-to-regulate-use-of-the-veto-in-the-united-nations-security-council> [24.09.2026].

Prezydent Litwy podjął również temat wyboru nowego sekretarza generalnego ONZ³. Przedstawił także pozostałym przywódcom państw bałtyckich i Polski kandydata Litwy na stanowisko zastępcy sekretarza generalnego ONZ – Tomasa Lamanauskasa. Lamanauskas pełni obecnie funkcję zastępcy sekretarza generalnego Międzynarodowego Związku Telekomunikacyjnego (ITU) i specjalizuje się w technologiach cyfrowych. Z kolei Alar Karis zaproponował, aby w kolejnych latach stanowisko sekretarza generalnego ONZ objęła kobieta.

³ Druga kadencja obecnego sekretarza generalnego ONZ António Guterresa kończy się 31 grudnia 2026 r.